

פרשת ויקרא התש"פ

”וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקֶרְבִּי”

א. ”וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו - מֵאַהֲל מוֹעֵד, לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרַתְ אֲלֵהֶם, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַיהוָה, מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם”, (ויקרא, א', א' - ב').

ב. במסכת ברכות (מגי ע"ב), מצינו :

”אמר רב יהודה, האי מאן דנפיק ביומי ניסון, וחזי אילני דקא מלבלבי, אומר -

ברוך שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות, ואילנות טובות, להתנאות בהן בני אדם.”

וכן פסק הרמב"ם, בפ"י מהלכות ברכות הי"ג, וז"ל:

”היוצא לשדות או לגנות ביומי ניסון, וראה אילנות פורחות, ונצננים עולים, מברך -
**ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות,
ואילנות טובות ונאות, כדי להנות בהן בני אדם.”**

וכן פסק השו"ע (או"ח, סי' רכו', ס"א), וז"ל:

”היוצא בימי ניסון, וראה אילנות שמוציאין פרח, אומר -

**ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריות
טובות, ואילנות טובות, ליהנות בהם בני אדם,**

ואינו מברך - אלא פעם אחת בכל שנה ושנה,

ואם אחר לברך עד אחר שגדלו הפרות, לא יברך עוד.”

והנה, בנוסח ברכה זו, יש להבין, כדלהלן:

א. מדוע מברכים ברכה זו, בדווקא בימי ניסון,

ב. מדוע מברכים ברכה זו, בדווקא על אילנות,

ג. מדוע קשורים בני האדם, לברכה זו.

ג. כתב מרן החבי"ף זיע"א¹, וז"ל:

"ומה נעים, אם כה יעשו באמירת ברכת האילנות -

דיצטרפו כנסיה שהיא לשם שמים, וילכו כולם אגודה אחת, לברך ברכת האילנות,

ויפרישו אחר הברכה, שיעור לצדקה בין כולם כמניין מ"ה,

ולא יפחתו כל אחד משלש פרוטות, כנגד נפש - רוח - ונשמה, כנוזכר לעיל,

ואחר הברכה, יאמרו, התפילה הסדורה על הנשמות ...

ויאמרו קדיש, והוא עילוי גדול לנשמות - שנתגלגלו בדומם, צומח, חי, מדבר,

ועיין "חסד לאלפים", דף קלז' ע"ב². ו"מורה באצבע", אות קצט'³."

ומקור העניין לזה, הוא, ב"זוהר הקדוש"⁴.

ובדבר זה, צריך ביאור:

היאך על ידי ברכת ראייה, שרואה האדם, הוא גורם עילוי לנשמות - שנתגלגלו בצומח וכו'.

ד. במסכת "כלה רבתי" (פרק ב', הלכה ט')⁵ מצינו:

"מעשה ברבי עקיבא, שהיה מהלך בבית הקברות בדרך,

ופגע באדם אחד, שהיה ערום ושחור כפחם,

¹ בספרו הקדוש "מועד לכל חי", סימן א', אות ו'.

² למוהר"א אזולאי זיע"א, זקנו של הרב חיד"א זיע"א.

³ להרב חיד"א זיע"א.

⁴ ח"ג, פרשת "בלק", דף קצו' ע"ב.

⁵ וכן הובאו הדברים ב"אור זרוע" הגדול (סוף סי' נ'), וב"מחזור ויטרי" (סי' קמד'),

והעתקנו הדברים, מה"מחזור ויטרי".

והיה טעון משאוי גדול - של קוצים, על ראשו.
כסבור עליו רבי עקיבא, שהוא חי -
והיה רץ כסוס.
גזר עליו רבי עקיבא, והעמידו.
אמר לו, מה לאותו האיש, לעשות עבודה קשה כזאת,
אם עבד אתה ואדונך עושה לך כך, אני אפדה אותך מידו,
ואם עני עתה, ובני אדם באים עליך בעקיפין, אני מעשיר אותך.
אמר לו, בבקשה ממך, אל תעכביני - שמא ירגזו בי הממונין עלי.
אמר לו, מה זו ומה מעשיך -
אמר לו, אותו האיש מת,
ובכל יום, שולחים אותי לחטוב עצים.
אמר לו, בני מה היה מלאכתך בעולם שבאתה ממנו.
אמר לו, גבאי המכס הייתי. והייתי נושא פנים לעשירים, והורג את העניים.
אמר לו, כלום שמעת מאותם הממונין עליך לפורענות, איזו דבר שיש לו תקנה.
אמר, בבקשה ממך, אל תעכביני, שמא ירגזו עלי בעלי פורענות -
שאותו האיש אין לו תקנה,
אלא, שמעתי מהם דבר, שלא היה יכול להיות -
שאלמלא היה לו לעני זה בן, שהוא עומד בקהל, ואומר ברכו את ה' המבורך, והם
עונין אחריו יהא שמיה רבה מברך -
מיד מתירין אותו מן הפורענות.
ואותו האיש, לא היה לו בן מעולם. והניח את אשתו מעוברת. ואיני יודע, אם ילדה
זכר. ואם ילדה זכר, מי מלמדו תורה. שאין לאותו האיש אוהב מעולם.

מיד, קיבל עליו רבי עקיבא, לילך לחפש אם הוליד לו בן זכר כדי ללמדו תורה,
ויעמידנו לפני הציבור.

אמר לו, מה שמך. אמר לו, עקיבא,

ושם אשתך. אמר לו, שושניבא,

ושם עירך, לודקייא.

מיד, נצטער רבי עקיבא צער גדול, והלך ושאל עליו,

כיון שבא לאותו מקום, שאל עליו,

אמרו לו, ישחקו עצמותיו של אותו האיש -

שאל על אשתו. אמרו לו, ימחה זכרה מן העולם -

שאל על בנו. אמרו לו, הרי ערל הוא. אפילו מצות מילה, לא עיסקנו בו.

מיד, מלו רבי עקיבא,

והושיבו בספר לפניו, ולא היה מקבל התורה -

עד שישב מ' יום בתענית.

יצתה בת קול, ואמרה לו, לזה אתה מתענה,

אמר לפניו, רבונו של עולם, והלא לפניך ערכתי אותו -

מיד, פתח הקב"ה את לבו,

וְלָמְדוּ תוֹרָה, וק"ש, וברכת המזון -

והעמידו לפני הקהל, ואומר ברכו. והם ענו אחריו, ברוך ה' המבורך.

באותה שעה, התירו אותו מן הפורענות,

מיד, בא אותו האיש לר' עקיבא בחלום -

ואמר, יהי רצון מלפניך הקדוש ברוך הוא, שתנוח דעתך בגן עדן - שהצלת אותי

מדינה של גהינם ...

ועל כן, נהגו לעבור לפני התיבה במוצאי שבת, אדם שאין לו אב או אם, לומר, ברכו או קדיש".

ובזוהר חדש (מגילת רות, דף מבי ע"א) מבואר:

דאותו הילד, נעשה חכם גדול. ונקרא בשם, רבי נחום הפקולי,
על שם הפסוק (ישעיהו, כח' - ז'), "וְגַם אֵלֶּה בִּינְיָן שָׁגוּ, וּבְשֹׁכֵר תָּעוּ, כִּהְיוּ וְנָבִיא שָׁגוּ
בְשֹׁכֵר, נִבְלָעוּ מִן הַיַּיִן, תָּעוּ מִן הַשֹּׁכֵר, שָׁגוּ בְרָאָה, פָּקוּ פְּלִילִיָּה" -
"דאפיק לאבוה, מן דינא דההוא עלמא"⁶.

וכתב המהרר"ו⁷ משם האר"י ז"ל, וז"ל:

"בעניין מה שנהגו האבלים, לומר קדיש על מיתת אביהם ואמם בשנה ההיא, טוב
לאומרו אפילו בשבת ויו"ט ור"ח,

לפי שטעם הדבר הוא, כדי להעלות נפש המת בגן עדן עצמו - ממדרגה למדרגה,
ולכן, נכון לאמרו - אפילו בימים שאין בהם דינה של גהינם".

ומצינו בזוהר הקדוש (פרשת בחוקתי, דף קטו ע"ב):

"פִּתַּח וְאָמַר (מלאכי, א' - ו'), 'בֵּן יְכַבֵּד אָב, וְעַבֵּד אֲדָנָיו'.

'בֵּן יְכַבֵּד אָב', כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (שמות, כ' - יא'), 'כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ',

וְאוֹקְמוּהָ, בְּמִיכָלָא וּמִשְׁתַּיִיא וּבְכָלָא.

האי בְּחַיִּינֵי, דְאֵתְחַזְיֵב בֵּיה. בְּתַר דְמִית, אִי תִימָא הָא פְטוֹר מְנִיָּה הוּא -

לְאוּ הָכִי, דְאָף עַל גַּב דְמִית, אֵתְחַזְיֵב בִּיקְרִיָּה יְתִיר ...

דְאִי הוּא בְּרָא אֲזִיל בְּאַרְחַ תְּקֵלָא, וְדָאִי מְבַזָּה לְאָבוּי הוּא, וְדָאִי עֵבִיד לִיָּה קְלָנָא.

⁶ ומכוח המעשה הנ"ל, למד רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (שו"ת "תורה לשמה", סי' תיב):

שאין תועלת לנפטר בקדיש של אחרים, אלא אך ורק בקדיש של בניו.

ויש חולקים בזה (ב"י, סוף סי' תג'. מהר"ק, שורש מד'. מרן החבי"ף, שו"ת "חיים ביד", סי' קיד'. הרי"ח
הטוב זיע"א, שו"ת "רב פעלים", או"ח, סי' ס').

⁷ "שער הכוונות", דרוש הקדיש, דף טו' ע"ב.

ואי ההוא בְּרָא אֶזֶל בְּאַרְח מִיִּשְׂרָאֵל, וְתִקֵּין עוֹבְדוֹי, וְדַאי דָּא אוֹקִיר לְאַבּוּי,
אוֹקִיר לִיה בְּהַאי עֲלָמָא - גְּבִי בְּנֵי נְשָׂא, אוֹקִיר לִיה בְּהַהוּא עֲלָמָא - גְּבִי קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֵיִיס עֲלֵיהּ, וְאוֹתִיב לִיה בְּכוּרְסִינָא דִּיקְרִיהּ".

ומבואר מדבריו הקדושים:

שעיקר הַנְּחַת, שיכול האדם לעשות להוריו, לאחר פטירתם -

הוא, על ידי קיום התורה והמצוות.

וכן כתב הגר"ש גאנצפריד זיע"א⁸, וז"ל:

"מִי שֶׁהוּא רוֹצֵה בְּאַמֶּת לְכַבֵּד אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, יַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים,

שְׂזֵהוּ הַכְּבוֹד הַגָּדוֹל לְהָאָבוֹת -

שְׂאוּמְרִים הַבְּרִיּוֹת, אֲשֶׁרֵי לְאָב וְאִם שְׂגַדְלוּ בֵּן כְּזֶה.

אָבֵל אִם אֵין הֵבֵן הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל, הָרִי אָבוֹתָיו יִשְׂאוּ חֶרֶף עָלָיו, וְהוּא מְבִישׁ
אוֹתָם בְּבוֹשָׁה שְׂאֵין גְּדוּלָה מִמֶּנָּה".

וכתב גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א⁹, וז"ל:

"וכתב הרב החסיד בעל דעת חכמה (שער השבת, סוף פרק עשירי), משם האר"י
זצ"ל,

מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה בַּשַּׁבָּת, וּמַחֲדֵשׁ אֵיזָה חִידוּשׁ בָּהּ, מַעֲטֵרִין לֵאבּוּי - בְּאוֹתוֹ
עוֹלָם".

והנה, כתב¹⁰ הגה"ק רבי אליעזר פאפו זיע"א, וז"ל:

"ועיקר הכבוד, הוא, שיהא מכבדו במותו, וכל אשר בכוחו למיעבד ליה נייח נפשא,
יעשה מדי יום יום,

⁸ קיצור שו"ע, סימן קמג', הלכות כבוד אב ואם.

⁹ בספרו הקדוש "מחזיק ברכה", או"ח, סימן רצ" סק"ד.

¹⁰ בספרו הקדוש "פלא יועץ", ערך - כבוד אב ואם.

לא ישכח לו כמו רבים מעמי הארץ, שאינם זוכרים את אביהם ואמם, אלא ביום יארציית מעט. שאומרים קדיש, ונותנים מעט צדקה, ולומדים מעט, אוי להם לאבות, שמצפים על בניהם - שיפדום ויעלוס מבאר שחת -

שבזה שעושים כמעט, לא מעלה ולא מוריד ...

ולא יעשה כן ב-י"ב חדש ויום יארציית לבד,

כי מי הוא זה בדור יתום זה, שנקה האיש מעון במשפט י"ב חדש, ואחר כך ינוח ויעמוד לגורלו ...

הנה כי כן, ראוי לבן, שכל ימי חייו תהא דיוקנו של אביו חקוקה בפניו, וידמה כאלו צועק מרה מתוך אש להבה -

ואומר, בני, ידידי, חַנְנִי חַנְנִי, הצילו מחרב נפשי מיד כלב יחידתי.

ואף אם חושב שאביו צדיק גמור, ותתענג בדשן נפשו, ידמה כאלו נותן לו מטעמים כאשר אהב אביו, בעבור תברכהו נפשו -

לא יגרע אפילו יום אחד - כל ימי חייו, מלומר קדיש וליתן צדקה, עבור נפש הוריו.

ומה טוב שיהא שגור בפיו, לומר מדי יום יום -

יהי רצון מלפניך ה' או"א, שתקבל ברחמים וברצון, כל מעשה הטוב אשר אני עושה, בין במחשבה, בין בדבור, בין במעשה. ויהיה הכל, לזכות ולמנוחת ולעילוי נפש רוח ונשמה של אבי ואמי וחמי וחמותי וכו'. יהי רצון, שתהא נפשו צרורה בצרור החיים".

ה. והנה, כתב המהרר"ו זיע"א¹¹, וז"ל:

"דע, כי כל ישראל, סוד גוף אחד של נשמת אדם הראשון, כנודע אצלנו ...

וכל אחד מישראל, הוא אבר פרטי,

כי זה הערבות, שאדם ערב בשביל חבירו, אם יחטא.

¹¹ "טעמי המצוות", בפרשת "קדושים" (ויקרא, יט' - יח'), מצוות "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ".

ולכן, נוהג מורי זללה"ה - לומר פרטי הוודוים כלם, אפי' שלא היה בו ...
ולכן תקנו בלשון רבים, חטאנו וכו', ולא חטאתי, כי כל ישראל גוף אחד,
לכן, אעפ"י שאין בו אותו עון, ראוי להתודות. כי כשעשהו חבירו, כאלו עשהו
עצמו ... כי מה שחטא אחד, נחשב כאלו חטאו ביחד, מצד ערבות נשמות".
ולפי זה, נראה לומר, כדלהלן:

שכאשר אין האדם זוכה, ואין בניו מזכים אותו אחריו,
ביד כל אחד ואחד, לסייע לו, לצורך תיקונו בעלמא דאתי¹².

ו. והנה, על האמור בריש פרשתן (ויקרא, א' - ב'):

"דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַיהוָה, מִן הַבְּהֵמָה
מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבְּנֵיכֶם",
מצינו בגמרא (נדריים, י' ע"א וע"ב):

"תניא, רבי שמעון אומר, מנין שלא יאמר אדם, לה' עולה - לה' מנחה - לה'
תודה - לה' שלמים. תלמוד לומר, 'קרבן לה'".

וטעם הדבר, נתבאר בגמרא:

"דילמא אמר ל-ה', ולא אמר קרבן, וקא מפיק שם שמים לבטלה".

וביאר הרא"ש:

שאנו חוששים, שמא אחר שיאמר ל-ה', יחזור בו מדיבורו, ולבסוף לא ידור.

והנה, להמבואר בדברי הרא"ש:

דבר זה, אינו שייך בקורבנות שהאדם מחוייב בהם מעיקר הדין -

שכן, אינו יכול לידור, על חיוב של חטאת ואשם, שבהם הוא מְצַנֵּה ועומד,

אלא, שייך רק בקורבנות של נדריים ונדבות -

שבאים, על ידי נדבת ליבו של האדם.

¹² ודלא כמו שכתבנו בהערה 6, משם רבינו הרי"ח הטוב זיע"א.

וביאר בזה הגה"צ רבי חיים אפרים זייצ'יק זיע"א¹³, כדלהלן:
"כשהאדם מתרגש ונודר ל-ה', הריהו מתרומם לדרגה גבוהה,
ונולדים מזה חיובים חדשים,
כי הוליד איזה כוח נעלם, שעומד ודורש את תיקונו המלא, את הלבשתו המלאה,
וכשהוא נמלך אחר כך, בהעדר כוח הבחירה המעשית, הריהו כמוציא שם שמים
לבטלה,
כי הוציא איזה גילוי א-להי, ממסתרי ההוויה, והשאירה גלמודה,
ובזה, הריהו פוגם בכל העולמות.
כי ההבנה וההשגה המחשבתית, היא בבחינת נדר ונדבה - שנדבה רוחו, והציצה
בקודש פנימה,
ואם האדם משאיר יצירה רוחנית כזו תלויה בין השמים והארץ, ואינו מורידה
בצורת מעשים, הרי יצירתו יצירת פגם והשחתה,
ובמקום התיקון הרצוי שצריך להיות כרוך בכל השגה והצצה בקודש, מתהווה
מין בריאה מיללת ומטרידה את יוצרה,
כאותו תינוק שיצא לאוויר העולם, והוריו נשדדו הימנו והוא צורח ומילל, ואין
מטפל בו להאכילו ולנקותו.
וזה שהכתוב מזהיר, שטוב יותר לא לידור, כי הנודר ואינו מקיים, מחליש את
עצם יצירתו,
כי ע"י ההשגה, ליבו מתרחב בתאים חדשים, לקבל רגשות עדינים,
והאדם המזניח מלסדר ולהפעיל את כליו החדשים, במעשים ופעולות מתאימות,

¹³ ר"י "אור חדש", ירושלים,

בספרו "אור הנפש".

הובא בספר "חכמת המצפון", לסבי הגה"צ רבי משה איבגי לאו"ט,

ויקרא, ח"א, מאמר כו', עמודים מח'-מט'.

הרי נעשה כשותף לחורבן מעשה בראשית, מחריב היצירות הנעלמות שנתגלו לו, והולך בעקבות עשיו - שנודר ואינו מקיים".

ז. וידועים דברי רבינו האר"י זיע"א¹⁴, שעשיו הרשע, לא היה צבוע במעשיו - כלפי יצחק אע"ה, אלא, שעשיו היה פוחד בכל עת, שמא יכנסו בו ענייני רוחניות, מחמת הפחד להתעלות, ולפיכך, היה מדבר כל הזמן בענייני רוחניות, ללא מחשבת "התבודדות", להפנים את דברי הקדושה, לתוך ליבו, וכשם שאמרו רבותינו ז"ל (יומא, עה' ע"א), על הפסוק (משלי, יב' - כה'), "דאָגה בִּלְבַב אִישׁ יִשְׁחָנָה" - "לאחרים" -

כי סיפור הדאגות, מרוקן מליבו של האדם, את צרותיו ובעיותיו, כך עשיו, שהיה מדבר עם כולם בענייני רוחניות, היה מרוקן את כל עסקי הרוחניות מעל עצמו, ועל ידי כך - לא התקדש והתעלה כלל וכלל.

ח. והנה, על הפסוק (ויקרא, כג' - מ'), "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, פְּרִי עֵץ הָדָר, כַּפֹּת תְּמָרִים, וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת, וְעֵרְבֵי נָחַל, וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם - שִׁבְעַת יָמִים",

דרשו רבותינו ז"ל (ויקרא רבה, פרשה ל', טז):

"רַבִּי בְּרַכְיָה בִּשְׁם רַבִּי לִוִי אָמַר, בְּזִכּוֹת יוֹלְקֵי חֲתָם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן -

הַרִי אֲנִי נִגְלָה לָכֶם רִאשׁוֹן,

וּפְּוֹרַע לָכֶם מִן הָרִאשׁוֹן, זֶה עֲשׂוֹ הַרְשָׁע. דְּכָתִיב בִּיה (בראשית, כה' - כה'), 'וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן',

¹⁴ הביאו הגרא"א דסלר זיע"א, בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", ח"א, עמוד 234.

ובונה לְכֶם רְאוּנוּ, זֶה בַּיִת הַמְקֻדָּשׁ. דְּכָתִיב בֵּיהּ (ירמיה, יז' - יב'), 'כִּסֵּא כְבוֹד
מְרוֹם, מֵרְאוּנוּ מְקוֹם מְקֻדָּשׁנוּ,
וּמֵבִיא לְכֶם רְאוּנוּ, זֶה מְלֻךְ הַמְּשִׁיחַ. דְּכָתִיב בֵּיהּ (ישעיה, מא' - כז'), 'רְאוּנוּ לְצִיּוֹן
הַנְּהַה הַנֶּסֶם, וְלִירוּשָׁלַם מִבֶּשֶׁר אֶתְנִי'".
וביאר בזה הגה"צ רבי חיים אפרים זייציק זיע"א¹⁵, ע"פ ביאורו הקודם,
כדלהלן:
דהנה, ביום הכיפורים, כאשר עם ישראל הגיעו לשיא התעלותם והשגתם, לאחר
ארבעים ימים של התעלות וקדושה,
הם לקחו את השגתם העליונה, והוציאוה מן הכוח אל הפועל,
ומיד הלכו, ובנו סוכה, והתהדרו בארבעת המינים.
ומה שאין כן אצל עשיו הרשע, שפחד מן ההתעלות,
ולא הוציא את השגותיו העליונות, מן הכוח אל הפועל.
והנה, על הפסוק (בראשית, כז' - כז'), "וַיֹּאמֶר, רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה, אֲשֶׁר בְּרָכוּ
הָהָה". דרשו רבותינו ז"ל, במסכת תענית (כט' ע"ב):
"אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת, משמיה דרב, כריח שדה של
תפוחים".
ובמסכת שבת (פח' ע"א), כתבו התוספות¹⁶:
"תפוח, זה אתרוג" -
וישראל נמשלו לאתרוג, שפריו קודם לעליו -
על ידי שהקדימו "נְעֻשָׁה" ל"נִשְׁמָע".
והיינו, שלקחו את השגתם העליונה, והוציאוה מן הכוח אל הפועל.

¹⁵ עיין הערה 13.

¹⁶ בד"ה "פריו קודם לעליו".

ט. ומבואר :

שנמשלו עם ישראל, לעץ התפוח - אתרוג, מחמת שצורת גדילתו, "פריו קודם לעליו", מזכירה את עם ישראל, שהקדימו "נַעֲשֶׂה" ל"נִשְׁמָע", והיינו, שבמאמרם, הטעימו והדגישו, שהעיקר הגדול בעבודת ה', היא העשייה המתמדת, הגורמת, להתחדשות תמידית. והנה, נמשלו ישראל, כמו כן, ל"עץ השדה", וכמאמר הכתוב (דברים, כ' - יט'), "כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים, לְהִלָּחֵם עֲלֶיךָ, לְתַפְשָׂהּ, לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנֹדַח עָלָיו גְּרֹזוֹן, כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֵתוּ לֹא תִקְרָת, כִּי הָאָדָם עַץ הַשָּׂדֶה, לְבֹא מִפְּנֵיךָ בְּמִצּוֹר".

ונראה :

דכאשר אין מעשיהם של עם ישראל, מתוקנים כדבעי,

הרי הם, מתגלגלים ב"עץ השדה",

בכדי שַׁיְעֶשֶׂה תִיקוֹנָם, על ידי אותם המברכים "ברכת האילנות".

ולפי זה, נבאר את נוסח "ברכת האילנות", כדלהלן.

"וברא בו בריות טובות":

אחר שהקדימו עם ישראל, "נַעֲשֶׂה" ל"נִשְׁמָע". וקיבלו את התורה הקדושה, המכונה "טוב",

נעשו אף הם "טובים" ¹⁷,

¹⁷ במסכת מנחות (נג' ע"ב), דרשו רבותינו ז"ל, על משה רע"ה:

"יבא טוב, ויקבל טוב, מטוב לטובים.

יבא טוב, זה משה. דכתיב (שמות, ב' - ב'), 'ותרא אותו כי טוב הוא'.

ויקבל טוב, זו תורה. דכתיב (משלי, ד' - ב'), 'כי לקח טוב נתתי לכם'.

מטוב, זה הקב"ה. דכתיב (תהילים, קמה' - ט'), 'טוב ה' לכל'.

לטובים, אלו ישראל. דכתיב (תהילים, קכה' - ד'), 'הטיבה ה' לטובים'."

כי הבינו, שהעיקר במצוות ה' יתברך, היא העשייה, הגורמת להתחדשות תמידית.

"ואילנות טובות":

הם אותם אלו מעם ישראל, שבכוחם היה להיות "טובים",
אך לא זכו לכך, ונתגלגלו בעצי השדה.

"ליהנות בהם בני אדם":

דהנה, "הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה",

האדם, תפקידו, לחדש וליצור, כאותו עץ המחדש ויוצר -

בכדי, ש"וְעֵלְהוּ לֹא יָבֹל",

וממילא, "וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ".

דהיינו:

שעל ידי, כוח הערבות של עם ישראל - זה בזה,

כאשר הם מתבוננים, בבלוב ובפריחת העצים. הרי הם, נזכרים, בהקדמת
"נַעֲשֶׂה" ל"נִשְׁמָע",

הם נזכרים, בתכלית הנרצית של הבריאה,

וממילא, על ידי דין "ערבות", הם יכולים בברכתם, לתקן, את אלו שלא זכו לכך.

ומעתה, יובן, מדוע דווקא בחודש "ניסן":

דהנה, על חודש "ניסן", נאמר (שמות, יב' - ב'), "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים,
רִאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה",

והנה, "חודש", הוא מלשון "התחדשות". וכפי שפירש רש"י, וז"ל -

"הראהו לבנה בחידושה, ואמר לו, כשהירח מתחדש, יהיה לך ראש חודש".

והיינו:

שכל ההתחדשות של עם ישראל, והקדמתם "נַעֲשֶׂה" ל"נִשְׁמָע",

החלה, כאשר החלו בחלק גאולת הגוף - זמן יציאת מצרים. אשר בכוחו, יכול להגיע לחלק גאולת הנפש - הקדמת "נְעֻשָׁה" ל"נְשָׁמָע", וקבלת מתן תורה.

י. יזכינו ה' יתברך, לחדש בליבינו, בכל עת:

את אהבתו ית"ש, את התבטלותינו אליו יתברך, ואת המשך הקדמת "נְעֻשָׁה" ל"נְשָׁמָע".

ובוודאי, שעל ידי זה, נזכה לתקן, את אותם אלו שלא זכו לכך.

ונזכה, למאמר דוד הע"ה (תהילים, נא' - יב'), "לֵב טָהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים, וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי".

ונזכה למאמרם ז"ל ("זוהר הקדוש", פרשת "משפטים", דף קכ' ע"א), "בניסן נגאלו, ובניסן עתידין להיגאלי",

כי אז, בגאולה השלימה, יסיר הקב"ה מליבותינו, את עורלת הלב,

וכל מאוויינו, יהיה, אך ורק אליו יתברך.

יתן ה' יתברך, שנזכה לזה. אמן.